

з базовою загальною освітою, чоловічої статі у віці від 50 до 65 років, яка не працює і не навчається.

Література:

1. Блага А. Б. Насильство в сім'ї (кримінологічний аналіз і запобігання) : монографія. Харків : Макаренко, 2014. 360 с.
2. Кримінологія: підруч. для студентів вищ. навч.закладів / О. М. Джужа, Я. Ю. Кондратьєв, О. Г. Кулик, П. П. Михайленко та ін.; за заг. ред. О. М. Джужи. К.: Юрінком Інтер, 2002. 416 с.
3. Звітність про стан здійснення правосуддя місцевими та апеляційними судами. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/ (дата звернення 19.01.2025).
4. Гордійчук Д. Горить, але не палає. Чому в Україні поменшало пожеж сухоюстю? *Економічна правда*. 24 липня 2024р. URL: <https://epravda.com.ua/weeklycharts/2024/07/24/717043/> (дата звернення 19.01.2025).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-462-0-34>

ПРАВО ОСОБИ НА ВІДКРИТИЙ СУДОВИЙ РОЗГЛЯД ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРАВА ОСОБИ НА ПУБЛІЧНИЙ СУДОВИЙ РОЗГЛЯД КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Ковальська Дарія Тарасівна

*аспірант кафедри кримінального процесу і криміналістики
юридичного факультету*

*Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

Публічність судового розгляду є обов'язковою на будь – якому «вирішальному етапі» розгляду справи, відкритість судового розгляду задовольняє не тільки інтереси сторін у справі, але й інтереси громадськості, сприяючи довірі до судових органів. Публічність кримінального процесу, на думку І. Демидова, виражає державне начало, суть якого полягає у тому, що захист суспільства та громадян від злочинних посягань є важливим на відповідальним обов'язком правоохоронних органів, а не справою самих громадян [1, с. 510]. Зауважу, у період радянського союзу для науки є традиційним розумінням публічності як примату (верховенства) суспільного та

державного інтересу над інтересами конкретних потерпілих осіб від злочинних посягань [4, с. 223].

Право особи на публічний судовий розгляд кримінального провадження, є елементом права на справедливий суд, що у свою чергу відображене у ч. 1 ст. 6 КЗПП складається з таких елементів як: право особи на усний судовий розгляд кримінального провадження; право на особисту присутність під час судового розгляду кримінального провадження; право особи на відкритий судовий розгляд кримінального провадження; право особи на публічне оголошення судового рішення, ухваленого за результатами судового розгляду; доступ громадськості до судових рішень, ухвалених за результатами судового розгляду.

Кримінальне провадження в судах усіх інстанцій здійснюється відкрито. Вимога відкритості судового процесу закріплена також в ст. 11 Закону України «Про судоустрій та статус суддів, де вказано, що розгляд справ у судах відбувається відкрито, крім випадків установлених законом. У відкритому судовому засіданні мають бути присутні будь -які особи [3]. Складові права особи на публічний судовий розгляд кримінального провадження варто розглянути через призму засад гласності та відкритості кримінального провадження.

– право будь-кого отримувати в суді інформацію про дату, час і місце судового розгляду справи про кримінальне правопорушення та про ухвалені при цьому судові рішення, крім випадків, встановлених законом.

З 28.12.2021 було розпочато надсилання повідомлень про дату та час проведення судових засідань через мобільний застосунок Дія (якщо сторона по справі є користувачем даного застосунку). Починаючи з 15 лютого 2023 року, сторони судового процесу можуть отримувати судові повістки, повідомлення та виклики за допомогою месенджера Viber. Відповідні зміни запроваджені оновленим Порядком надсилання судових повісток, повідомлень і викликів учасникам судового процесу в електронній формі затвердженим наказом ДСА України від 23.01.2023 № 28 (надалі – Наказ № 28). Цей крок є черговим кроком до диджиталізації українського суспільства у сфері судочинства, що наближає Україну до країн, де електронне правосуддя існує поряд з традиційним, як у США, Канаді, Сінгапурі, Франції, Німеччині та ін.

– ч. 1 ст. 135 КПК України не містить прямої норми, яка дозволяє здійснення відповідних викликів та повідомлень шляхом направлення їх засобами мобільного зв'язку за умови наявності такої заяви від особи.

Судова практика в кримінальному процесі не є однозначною в цьому плані та залежить від обставин справи. Наприклад, в ухвалі

Шевченківського районного суду м. Києва від 18.05.2018 у справі № 761/18324/18, коли слідчий направив повістки через мобільні застосунки, слідчий суддя критично поставився до вказаних способів повідомлення. В ухвалі зазначено, що відсутні беззаперечні підстави вважати, що вказаним номером користується саме ця особа. Водночас сумнівною є ідентифікація особи по її фото в мобільному застосунку WhatsApp [5].

Судове рішення можна знайти за прізвищами сторони кримінального провадження по справі. Для цього потрібно перейти на веб – портал «Судова влада України» у розділ «Стан розгляду справ» (посилання <https://court.gov.ua/fair/>). Також серед інструментів пошуку інформації про стан розгляду справ у кримінальному провадженні в Україні є : 1) Єдиний державний реєстр судових рішень (посилання <https://reestr.court.gov.ua/>);2) «Опендатабот» – інструмент, який допоможе отримати доступ до більшості публічних даних, зокрема допомагає в пошуку інформації, пов'язаної із судовими справами та реєстрами. (посилання https://opendatobot.ua/open/court-fair?utm_campaign=start-page).

Задля безпеки 24 лютого 2022 року у день, коли почалась збройна агресія російської федерації проти України та повномасштабне вторгнення у нашу державу, було закрито ЄДРСР для загального доступу, що викликало ряд незадовольень як громадськості, так і правників. У тестовому режимі робота ЄРДР була відновлена 2022 року, а повністю відновлена 2023 року.

13.01.2023 року депутатами у ВРУ зареєстровано законопроект 7033-д «Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання розголошенню окремих відомостей у текстах судових рішень», яким запропоновано суттєво обмежити доступ до судових рішень: дозволити суддям довільно вилучати будь – яку інформацію з рішень, автоматично прибирати інформацію про найменування і адресу публічних установ, підприємств, організацій, а також закрити доступ до рішень у суспільно важливих категоріях справ. Станом на січень 2025 року парламент ухвалив законопроект у першому читанні. Погоджуюсь із правниками, які вважають, що даний законопроект не вирішує поставлених завдань, ускладнює доступ до інформації про дії й рішення органів не ворогові – рф, а громадськості, правозахисникам, журналістам, а також представникам юридичної професії. Окрім цього, у такому вигляді законопроект порушує статтю 34 Конституції України, принцип гласності і відкритості судового провадження процесуального законодавства.

– право сторонніх для кримінального провадження осіб (не учасників провадження) знаходиться в залі судового засідання і спостерігати за ходом судового розгляду;

Дане право є складовою права особи на особисту присутність у судовому провадженні кримінального судочинства, до якого входить і право обвинуваченого перебувати в залі судового засідання під час розгляду кримінальної справи щодо себе. Доцільним є поділити вищезазначене право на : право на особисту присутність у суді першої інстанції; апеляційної та касаційної інстанцій. Обмеження, передбачені ч. 2 ст. 27 КПК України є вичерпними. Доповнення даної норми зумовлені поширенням коронавірусної хвороби (COVID -19). Залишаються відкритими запитання: «Що саме законодавець розуміє під поняттям «загроза життю та здоров'ю» в період карантину [4, с. 304]?

Вищезгадана стаття обмежує право на особисту присутність у разі прийняття слідчим суддею, судом рішення про здійснення кримінального провадження у закритому судовому засіданні впродовж усього судового провадження або його окремої частини лише у разі: 1) якщо обвинувачений є неповнолітній; 2) розгляду справи про кримінальне правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи; 3) необхідності запобігти розголошенню відомостей про особисте та сімейне життя чи обставин, які принижують гідність особи; 4) якщо здійснення провадження у відкритому судовому засіданні може призвести до розголошення таємниці, що охороняється законом; 5) необхідності забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні.

– право без будь-кого дозволу вести стенограми, робити нотатки, використовувати портативні аудіозаписуючі пристрої.

Дане право регламентується ч.6 ст. 27 КПК України. Також варто врахувати , що дана норма передбачає, що проведення в залі судового засідання фотозйомки, відеозапису, транслявання судового засідання по радіо і телебаченню, а також проведення звукозапису із застосуванням стаціонарної апаратури допускаються на підставі ухвали суду, що приймається з урахуванням думки сторін та можливості проведення таких дій без школи для судового процесу. На практиці рекомендовано подати клопотання про дозвіл вищезазначеної дії/ дій, в якому ретельно обґрунтовувати суспільну значимість розгляду тієї чи іншої справи в суді, щоб переконати суд в необхідності надання дозволу фотографувати чи проводити відео зйомку.

– право учасників судового провадження та інших осіб, якщо суд вирішив питання про їх права, свободи, інтереси чи обов'язки, отримувати в суді усну чи письмову інформацію щодо результатів

судового розгляду, ознайомлюватися з процесуальними рішеннями й отримувати їх копії.

Доцільним є подати заяву, яка є однією із формою звернень в розумінні ст. 3 Закону України «Про звернення громадян». Важливим є не розмежовувати поняття «заява» та «запит про доступ до публічної інформації» в розумінні Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Література:

1. Демидов І.Ф. Принципи радянського кримінального процесу// Курс радянського кримінального процесу: Загальна частина/ ред. А.Д. Бойкова і І.І. Карпеца. – М. : Юрид. Літ., 1989, – 640 с.

2. Ковальська Д. Т. Право особи на особисту присутність у судовому провадженні кримінального судочинства // Київський часопис права. – Випуск 4. – Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, С – 304.

3. Кримінальний процесуальний Кодекс України ч. 2 ст. 27 ; документ №4651-VI <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

4. Радянський кримінальний процес/ під ред. д.ю.н. М.І. Бажанова і д.ю.н. Ю.М. Грошевого. – К. : «Вища школа»,1978. – 472 с.

5. Ухвала Шевченківського районного суду м. Києва від 18.05.2018 у справі № 761/18324/18//Єдиний реєстр судових рішень.– Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74777055>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-462-0-35>

ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРІПЛЕННЯ

Корнющенко Сергій Сергійович

аспірант

Навчально-науковий інститут права

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

Реалізація органами прокуратури України своїх повноважень та виконання покладених обов'язків нерозривно пов'язане з реальною можливістю таких структур впливати на суспільні процеси в межах та у спосіб повноважень, передбачених законодавством, що, в свою чергу,